

گزارش‌های کوتاه علمی

شیوع عوامل پوسیدگی ریشه و خسارت وارده به محصول لوبیا در زنجان، ایران. بیتا ناصری، پ. مرادی. بخش تحقیقات گیاهپزشکی، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان زنجان، ایران

پوسیدگی ریشه بیماری مهمی در مناطق عمده کشت لوبیا در دنیا از جمله ایران است. در سال ۱۳۸۶ شیوع عوامل پوسیدگی ریشه و خسارت وارده به محصول لوبیا در شرایط آب و هوای استان زنجان مورد بررسی قرار گرفتند. بطور کلی، میانگین میزان بیماری (DI) و فراوانی عوامل بیماریزای جداسازی شده از نمونه‌های ریشه در طول زمان نمونه برداری (از V3 تا R9 مرحله رویشی لوبیا) افزایش یافت. *Fusarium solani* عامل اصلی بیماری از ۵۴/۲٪، *Rhizoctonia solani* از ۴۵/۹٪، *Macrophomina phaseolina* از ۲۶/۵٪ و *F. oxysporum* از ۹/۴٪ نمونه‌های ریشه لوبیا از ۱۳ مزرعه مورد بررسی جداسازی شدند. در آخرین نمونه برداری، میانگین DI مزارع از ۴/۷ تا ۹۵/۳٪ متغیر بود، درحالیکه ماکزیمم میانگین‌های شدت (DS) و شاخص بیماری (DX) بترتیب ۲ و ۲۹/۲ بودند. روابط رگرسیونی نشان دادند که بازای هر واحد افزایش در DI، DS و DX تعداد غلاف تا ۰/۱، ۳/۵ و ۰/۲، و تعداد بذر تا ۰/۳ تا ۱۲/۴ و ۰/۷ در بوته لوبیا کاهش یافت. علیرغم رابطه ضعیف بین DX و عملکرد (g/m^2)، هر واحد افزایش در DI و DS باعث کاهش بذر بمیزان ۵/۸ (۰/۶٪) و ۲۷۵ (۲۶/۷٪) گرم در مترمربع شد. بازای هر واحد افزایش در DI، DS و DX از عملکرد بمیزان ۳۰/۵ (۰/۸٪)، ۱۲۴۱ (۳۲/۳٪) و ۶۸۷ (۲٪) تعداد بذر در متر مربع کاسته شد. بطور متوسط کاهش عملکرد لوبیا در ازای میانگین شاخص بیماری در مزارع ۱۰/۸٪ تعداد غلاف در بوته، ۱۲/۱٪ تعداد بذر در بوته یا تعداد بذر در متر مربع بود. صرفنظر از رقم لوبیا، DX و وزن ۱۰۰ بذر رابطه معنی دار مثبت نشان دادند. روابط بدست آمده بین DX و فاکتورهای عملکردی، بویژه DX ۰/۲۰۲۱ - ۱۱/۲۶۳ = بوته/غلاف و DX ۶۸/۷ - ۳۴۰۷ = مترمربع/بذر، در این تحقیق را میتوان در برآورد میزان خسارت بیماری پوسیدگی ریشه و انتخاب ارقام مقاوم در آینده مورد استفاده قرار داد.